ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI SCURT ISTORIC

Adriana Stroe, Aurelian Stroe

Keywords: Romania, Bucharest, establishment for higher studies, the Academy of High Commercial and Industrial Studies (AISCI), the Academy of Economic Studies, Grigore Cerchez, Edmond van Saanen-Algy, A. Culina, Cecilia Cuțescu-Storck, Cleopatra Alifanti.

Abstract

The topic of this article is the building at No. 6 in Piața Romană, in Sector 1 of Bucharest, an establishment of the Academy of Economic Studies. The edifice is categorized as a historic monument, having the code B-II-m-B-19597.

The preoccupation to establish economic studies in the United Principalities goes back to mid 19th century, while the necessity to found a practice-oriented Academy became stringent around early 20th century. In 1913 the Academy of High Commercial and Industrial Studies (Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale – AISCI) was created, and, as early as the beginning, the need to built its own establishment was felt. In 1924, the Administrative Board approved the start of the construction work and the contract with the architects Grigore Cerchez, Edmond van Saanen-Algy and A. Culina, so that, on November 15, 1926, the establishment of the Academy could be inaugurated. At that time, the establishment comprised two wings: the main wing and the wing of the amphitheatres. In 1934-1935 the main wing was enlarged with a new building, its architect being A. Culina. In the 1970s, the two establishments in Calea Dorobanți were built, the head of project being arch. Cleopatra Alifanti.

The edifice of the Academy of Economic Studies is representative of the edifices for higher studies that were constructed in late 19th century and early 20th century. A special component with regard to appearance and technical execution is the Wing of the Amphitheatres. While the main wing (arch. Gr. Cerchez) iterates elements of volumetry, decoration and adaptation to the front used for large official buildings that are placed in representative areas of the city (e.g. the BCR establishment in Piața Universității), for the wing of the amphitheatres, Edmond van Saanen-Algy used a modernist architecture, with large openings, with structure elements that also play an aesthetic role.

Studiul istoric de față are ca obiect construcția situată în Piața Romană nr. 6[1], sect. 1, București, localul principal și cel al amfiteatrelor ale Academiei de Studii Economice.

Clădirea este clasată monument istoric, având codul de monument B-II-m-B-19597 și se află, de asemenea, în zona de protecție a monumentelor de arhitectură din Piața Romană, nr. 5 și nr. 8, și în zona de protecție a Ansamblului de arhitectură «Bd. Lascăr Catargiu».

Zona în care este amplasat monumentul, Piața Romană, deși apărută târziu în structura orașului modern[2], este unul din punctele de

[1] Parcela pe care este amplasată construcția menționată este situată în Piața Romană, la nr. 6, dar, datorită caracteristicilor de mărime ale clădirii, are numere poștale și în str. Căderea Bastiliei (nr. 2-10) și în str. Stanislas Cihoschi (nr. 3 și 5).

[2] Piața Romană apare cu traseul actual pe planul cadastral de la 1895, iar conformația circulară a Pieței Romane a fost stabilită în jurul anului 1900. Parcela pe care va fi construită clădirea analizată

greutate ale acestuia.

Preocuparea pentru înfiinţarea învăţământului economic pe teritoriul Principatelor datează de la mijlocul sec. XIX, când, în 1843, la Academia Mihăileană de la Iaşi au avut loc primele lecţii de economie, profesor fiind Ion Ghika. Spre sfârşitul sec. XIX, lecţii de economie existau în programa Facultăţii de Drept, dar practicienii reproşau acestora caracterul lor prea teoretic.

Studierea înfiinţării unei Academii cu orientare practică, ce urma să formeze specialişti necesari dezvoltării economice accelerate a ţării, a început în anul 1912, când Ministerul de Industrie şi Comerţ a cerut ataşaţilor comerciali din Hamburg, Anvers, Londra şi Paris să trimită material documentar privitor la învăţământul superior comercial din ţările respective. A fost constituită o comisie de analiză a materialului[3], iar, în anul următor, a fost creată, printr-o lege promulgată prin Decretul Regal nr. 2978/6 Aprilie 1913 şi publicată în MO nr. 12/Aprilie 1913, Academia de Înalte Studii Comerciale şi Industriale (AISCI).

Nevoia unui local propriu a fost resimţită chiar de la inaugurarea instituţiei, la 1 Noiembrie 1913, fiecare an universitar debutând cu un apel către guvern pentru obţinerea fondurilor necesare pentru cumpărarea sau construirea unui local.

Începutul real în această direcţie a fost făcut în anul 1919, când unul din profesorii Academiei, I. N. Angelescu, a fost numit Director General al Comerţului. Acesta a propus crearea unui „fond de comision" destinat dezvoltării culturii economice. Fondul urma să fie alimentat de o taxă de 2% asupra importului şi exportului de mărfuri. Guvernul a aprobat această măsură, astfel încât, la scurt timp de la înfiinţarea fondului, Academia a primit suma de 2.500.000 lei pentru cumpărarea/construirea unui local propriu. La această sumă Ministerul Industriei şi Comerţului a adăugat, în 1921, suma de 15.000.000 lei.

Iniţial, rectorul de atunci al Academiei, Stanislas Cihoschi, a propus să fie cumpărată o clădire care să fie, apoi, amenajată ca local de învăţământ, însă această achiziţie nu a putut fi realizată prea curând. În paralel cu această propunere, câştiga teren ideea de construire a unui local proiectat dintru început să corespundă cerinţelor de spaţiu şi dotări necesare unui învăţământ modern.

În acest scop Academia a cumpărat, în luna Mai 1922, un teren situat pe str. Romană (azi Bd. Dacia şi Piaţa Romană), colţ cu str. Cometa (azi str. Căderea Bastiliei). Tot atunci, a fost contractată întocmirea planurilor construcţiei cu arhitectul Grigore Cerchez[4], acesta colaborând cu arhitectul Edmond van Saanen Algy[5] la proiectarea localului Academiei.

În acelaşi an, pe fondul crizei financiare, Ministerul Finanţelor a cerut restituirea sumelor primite de Academie din „Fondul de Comision", aceasta rămânând numai cu terenul achiziţionat în strada Romană şi suma de 4.120.000 lei.

La 12 Februarie 1924 a fost ales ca rector I. N. Angelescu, fervent susţinător al construirii unui local adecvat pentru Academie. Acesta şi-a luat răspunderea procurării fondurilor, prevăzute a se ridica la cca. 50.000.000 lei. La 8 Martie, în

nu exista, ca atare, în planul de la 1895; pe acest loc se aflau o parcelă de formă aproximativ triunghiulară, proprietate a comunei, în urma exproprierilor pentru trasarea Bulevardului Colţei, şi o parcelă mare (proprietatea Cleopatrei Lecca), cu două corpuri de locuinţe, dintre care una amplă, precedată de grădină amenajată.

[3] Compusă din D. Hagi Theodoraki, preşedintele Camerei de Comerţ din Bucureşti, Chr. D. Staicovici, secretarul aceleiaşi, D. Comşa, Stanislas Cihoschi, profesor la Şcoala de Ştiinţe de Stat, Aristide Blank, directorul băncii Marmorosch Blank & Co, G. J. Juvara, director comercial din Ministerul de Industrie şi Comerţ.

[4] Grigore Cerchez s-a născut la Bucureşti/Râmnicu Vâlcea în 1850. A plecat în 1866 la Paris unde a terminat liceul şi a urmat cursurile Şcolii Centrale de Arte şi Meserii, specialitatea „construcţii". Întors în ţară în 1873 a profesat atât ingineria cât şi arhitectura, în această din urmă calitate fiind autor a mai multe clădiri publice, dintre care cea mai cunoscută este clădirea Universităţii de Arhitectură. A condus, de asemenea, o antrepriză de construcţii.

[5] Edmond van Saanen Algy, al cărui tată a fost Ministru de Externe al Munteniei şi apoi al Principatelor Unite, a făcut parte din prima generaţie de arhitecţi cu studii în străinătate. Arhitect, pictor, muzicant, a participat şi la proiectarea Palatului telefoanelor.

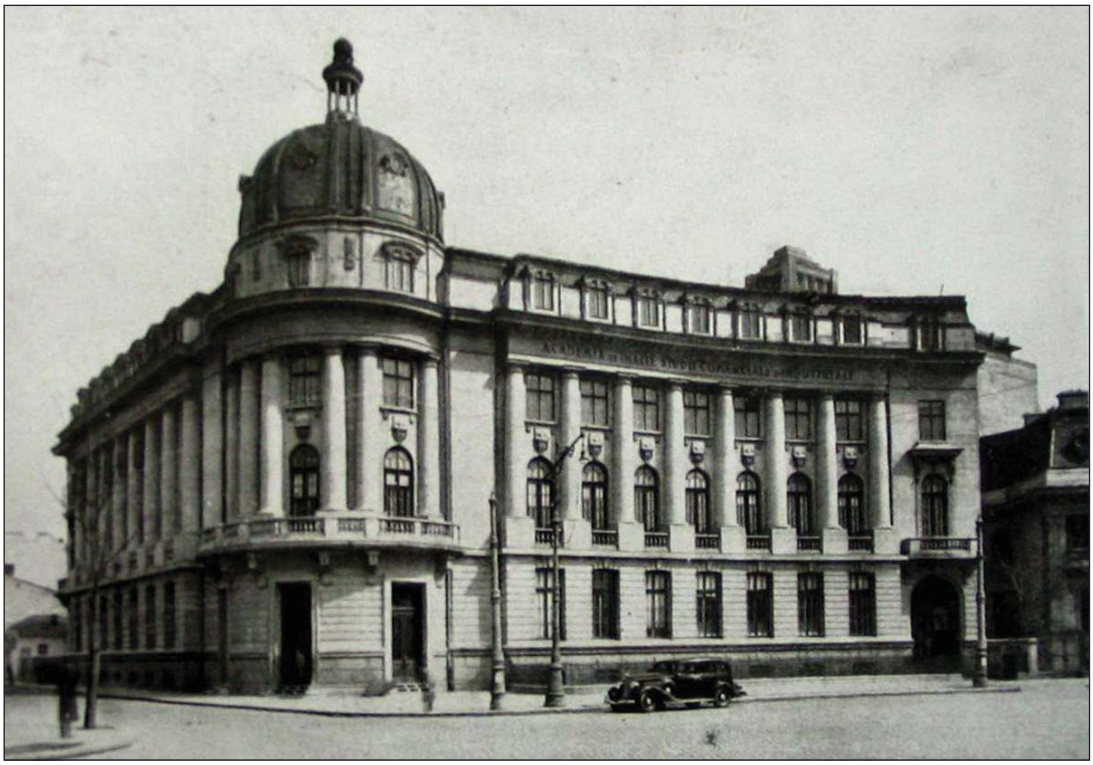

Fig. 1 – Clădirea principală (reproducere din "Anuarul Academiei de Înalte Studii Comerciale şi Industriale din Bucureşti", Anul XIV, 1926-1927, Bucureşti, 1927).

acelaşi an, Consiliul de Administraţie a aprobat începerea lucrărilor şi contractul cu arhitecţii Grigore Cerchez, Edmond van Saanen-Algy şi A. Culina, pentru definitivarea planurilor, respectiv supravegherea construcţiei. Între timp, terenul din Piaţa Romană s-a dovedit insuficient fiind necesară achiziţionarea unor terenuri învecinate.

La 24 Aprilie 1924 a fost ţinută licitaţia pentru darea în antrepriză a construcţiei „de roşu"; licitaţia a fost câştigată de arh. Grigore Cerchez. La 4 Mai 1924 au început lucrările, iar la jumătatea anului 1925 construcţia era ridicată „la roşu", la 17 Iulie 1925 fiind dată în antrepriză, tot lui Grigore Cerchez, execuţia învelitorii. În cursul lunii August a aceluiaşi an au fost licitate restul lucrărilor la construcţie – tencuieli, scări, etc. Licitaţia a fost câştigată tot de către Grigore Cerchez.

În paralel, au avut loc licitaţiile pentru lucrările de tâmplărie (fabricile „Locuinţa Română" şi „Fabrica de Tâmplărie Artistică" din Cluj), fierărie („Fraţii J. & P. Lăzărescu"), încălzire şi sanitare („Mecano"), instalaţii electrice („Energia"), ascensoare (Fr. Porn), zugrăveli şi vopsitorii (Antrepriza „Stanciu"), mobilier, Academia propunându-şi ca lucrările să fie terminate la 1 Octombrie 1926.

Luni 15 Noiembrie 1926, Palatul Academiei de Înalte Studii Comerciale şi Industriale a fost inaugurat în prezenţa a numeroşi invitaţi. *(Fig. 1)*. La deschidere au luat cuvântul Patriarhul Miron Cristea, rectorul Academiei – Dr. I. N. Angelescu, ministrul Industriei – M. Berlescu, şi preşedintele Uniunii Camerelor de Comerţ, şi Industrie, Dr. Şt. Cerchez[6].

După terminarea festivităţilor a fost semnat un „Act Comemorativ" şi a fost vizitat localul, care, la acea dată, era compus din două corpuri:

- corpul principal, care adăpostea aula, cabinetul rectorului, cabinetele profesorilor,

[6] Placa de fundaţie, aflată la primul nivel, deasupra scării dinspre vestibul are următorul text : «Acest Palat s-a ridicat/ sub augusta domnie / a/ Regelui Ferdinand I/ rector fiind dl. Prof. Dr. I. N. Angelescu/ arhitecţi profesor Gr. Cerchez şi E. van Saanen Algi/ arhitect controlor A. Culina/ 1924-1926».

Fig. 2 – Corpul amfiteatrelor – faţada la str. Stanislas Cihoschi

sala de consiliu, săli de seminar şi săli rezervate cursurilor de specialitate, biblioteca studenţilor şi o sală specială pentru profesori, ca şi două săli pentru muzeu

- corpul amfiteatrelor, care adăpostea, în principal, Auditorium maximum – Amfiteatrul I, cu 663 locuri, Amfiteatrul II, cu 525 locuri, Amfiteatrul III cu 468 locuri şi laboratoarele.

Lucrările, în special amenajările interioare ale laboratoarelor, ale expoziţiei, vestiarelor şi ale bufetului-cantină au fost finalizate în prima jumătate a anului 1927.

O parte a mobilierului, donat de Ministerul Comerţului, făcea parte dintre piesele expuse la Expoziţia Generală Română din 1906.

În 1928 a fost inaugurat căminul studenţesc din str. Cometa (azi str. Căderea Bastiliei 5).

În 1933 în Aulă, în absida din spatele tribunei, a fost pictată, de către Cecilia Cuţescu-Storck, marea frescă înfăţişând „Istoria comerţului românesc".

În 1934-1935 corpul principal a fost extins cu o nouă aripă în prelungirea celei dinspre strada Cometa, destinată, în special, pentru bibliotecă; arhitect A. Culina.

În anii 1970 ai sec. XX, au fost construite cele două corpuri din Calea Dorobanţi, şef de proiect fiind arh. Cleopatra Alifanti.

Clădirea Academiei de Studii Economice are plan neregulat, cu patru aripi care închid complet o curte interioară dreptunghiulară. Are două corpuri: corpul cu acces principal din Piaţa Romană, numit în continuare "Corpul Principal" şi corpul care închide curtea interioară spre str. Stanislas Cihoschi, numit în continuare "Corpul Amfiteatrelor".

Clădirea Academiei de Studii Economice se face remarcată, în cadrul Pieţei Romane, prin volumetrie şi arhitectura clasicizantă a faţadei Corpului Principal, proiectată pe silueta piramidală a ultimelor niveluri ale Corpului Amfiteatrelor.

Corpul principal are plan în U, cu subsol tehnic, trei niveluri şi nivel de mansardă, acoperiş parţial cu rupere de pantă, parţial cu terasă, iar la

Fig. 3 – Amfiteatrul II – interior

Fig. 4 – Monograma AISCI

Fig. 5 – Aplică – casa scării de onoare

colţul spre Piaţa Romană, dom cu lanternon.

Faţadele spre Piaţa Romană şi str. Căderea Bastiliei, cu decoraţie clasicistă, sunt simetrice faţă de colţul în arc turtit al clădirii, care conţine accesul principal. Interioarele şi în special cele "de reprezentare" (holul cu scara de onoare, Aula, Muzeul, Biblioteca) prezintă aceleaşi caracteristici stilistice cu ale faţadei la stradă.

Corpul amfiteatrelor, cu plan dreptunghiular, demisol, 7 niveluri şi nivel tehnic are faţada principală spre str. Stanislas Cihoschi *(Fig. 2)*. Aceasta are trei niveluri de ferestre înalte, în trepte, care sugerează structura interiorului, separate de "contraforţi" stilizaţi, cu banchete care subliniază nivelul demisolului. La ultimul nivel se află un balcon continuu, cu parapet metalic. Nivelul tehnic este decorat cu pilaştri aplatizaţi, stilizaţi şi are acoperiş piramidal, în trepte. Sala laboratoarelor, situată la demisol, are plafon în carenă, pe grinzi.

Amfiteatrul I (Auditorium maximum) are pe latura de fund balcon pe două niveluri şi lateral balcon în trepte. Plafonul, de asemenea în trepte, casetat, este sprijinit pe grinzi şi console. Amfiteatrul II (*Fig. 3*) *este* similar Amfiteatrului I, dar nu are balcoane. Amfiteatrul III, scund, are plafon pe grinzi. La ultimul nivel se află două săli de curs, cu plafoane pe grinzi pe console. Corpul amfiteatrelor păstrează liftul originar.

Clădirea Academiei de Studii Economice este semnificativă pentru clădirile de folosinţă publică – clădiri pentru învăţământul superior de la sfârşitul sec. XIX-1/4 sec. XX, care îmbină stilul emfatic al clădirilor oficiale cu necesităţile unui

Fig. 6 – Corpul amfiteatrelor (reproducere din "Anuarul Academiei de Înalte Studii Comerciale şi Industriale din Bucureşti", Anul XIV, 1926-1927, Bucureşti, 1927).

învăţământ modern. Faţadele, păstrate în starea originară, au motivele decorative tipice, atât ca repertoriu cât şi ca dispunere, pentru clădirile oficiale menite a mobila pieţele şi bulevardele deschise în Bucureşti la sfârşitul sec. XIX-începutul sec. XX. Partiul şi decoraţia originară, în special cea a încăperilor de reprezentare, sunt, de asemenea, bine păstrate. De remarcat tratarea diferenţiată a spaţiilor interioare în funcţie de importanţa lor. La interior sunt păstrate elemente de mobilier originare, ex. Aula, biblioteca, sala V. Madgearu, vitrinele în stil naţional românesc de la parterul scării de onoare. Sunt păstrate şi dotări originare (*Fig. 4*), ex. lustre, plafoniere, aplice (*Fig. 5*) din casa scării de onoare.

O componentă deosebită, ca aspect şi realizare tehnică, este reprezentată de Corpul Amfiteatrelor. În timp ce corpul principal reia elemente de volumetrie, decoraţie, adaptare la front folosite la clădiri oficiale ample, amplasate în spaţii reprezentative ale oraşului (ex. localul BCR din Piaţa Universităţii), în corpul amfiteatrelor arhitectul a folosit o arhitectură modernistă, cu deschideri largi, cu elemente de structură care au totodată şi rol estetic (*Fig 6*).

Deosebirea este datorată, credem, nu numai diferenţelor de amplasare (corpul spre Piaţa Romană fiind conceput special pentru a da monumentalitate acestui spaţiu care urma să devină unul reprezentativ pentru oraşul modern, în timp ce corpul amfiteatrelor, aşezat pe o stradă secundară, permitea o mult mai mare libertate de exprimare), ci şi stilurilor diferite ale celor doi arhitecţi. În timp ce Grigore Cerchez, cel ce a proiectat Corpul Principal, profesa, în special în cazul marilor clădiri publice, o arhitectură caracteristică pentru o epocă arhitecturală aproape încheiată, influenţată de arhitectura franceză a sfârşitului de sec. XIX - începutul sec. XX, Edmond Van Saanen-Algy, proiectantul corpului amfiteatrelor, era adeptul unei arhitecturi moderniste, simplificată, luminoasă, în care elementele de structură devin şi elemente decorative.

BIBLIOGRAFIE

„Anuarul Academiei de Înalte Studii Comerciale şi Industriale din Bucureşti", Anul XIV, 1926-1927, Bucureşti, 1927.

„Arhitectura", Anul VII, Nr. 1, Ianuarie-Martie 1941 (nr. jubiliar – *1891-1941. Semicentenarul Societăţii Arhitecţilor Români*).

Mariana Celac, Octavian Carabela, Marius Marcu-Lapadat, *Bucureşti, arhitectură şi modernitate. Un ghid adnotat/Bucharest, architecture and modernity. An annotated guide*, ARCUB/SIMETRIA, Bucureşti, 2005.

Douăzeci de ani de activitate a Academiei de Înalte Studii Comerciale şi Industriale din Bucureşti. 1913-1933. Privire critică, Institutul de arte grafice şi editură „Tiparul românesc" S. A., Bucureşti, f. a.

Grigore Ionescu, *Bucureşti. Ghid istoric şi artistic*, Fundaţia pentru literatură şi artă „Regele Carol II", Bucureşti, 1938.

Nicolae Lascu, *Legislaţie şi dezvoltare urbană. Bucureşti 1831-1952*, Bucureşti, 1997 (teză de doctorat).

Nicolae Lupu, *Grigore P. Cerchez (1850-1927)*, în „Arhitectura", Nr. 4, 5/1973.

Duiliu Marcu, *Arhitectură şi clădiri. Contribuţiuni la istoria dezvoltării arhitecturii în România dela 1881 până azi*, tiraj á part din „Buletinul Societăţii Politehnice", Nr. 10/1931.

Carmen Popescu, *Le style national roumain. Construire une Nation à travers l'architecture. 1881-1945*, Presses Universitaires de Rennes/ SIMETRIA, 2004.

Emil Răcilă, *Studii şi documente privind Academia de Studii Economice. 1913-1993*, I, Bucureşti, 1993.